

"אם למקרא" ו"אם למסורת"

1. שו"ת הרי"ף סי' א'
 "שאלה: מפני מה אמרו חכמים יש אם למקרא ולמסורת ולא אמרו אב. ואמרו בנין אב זה בנה אב ולא אמרו אם. ואמרו בת קול ולא אמרו בן קול.
 תשובה: ...יש לומר שבמקום שעושה אותו דבר עיקר ללמוד ממנו דבר אחר קורין אותו אב."

• הרחב את תשובת הרי"ף - מתי משתמשים בביטוי "אב" ומתי בביטוי "אם"?

2. רש"י על מסכת סוכה דף ו:
 יש אם למסורת. כמה שכתב משה ומסר בספר תורה לישראל היא האם והעיקר ולא כמו שהוא נקרא: בסכת תשבו ישבו בסכת כי בסכות הושבתה חד מלא ותרין חסרין:

• מדוע "אם למסורת" ולא "אם לכתיבה" שהיא הניגוד ל"מקרא"? העזר במקורות הבאים

3. "מיטב הארץ" כלל ד' - מחלוקת שאינה סימטרית
 "דעותיהם של חכמים החולקים זה על זה, עומדות בד"כ זו מול זו. כאשר אין הדבר כן - עלינו להעמיק בלשון חכמים ולעמוד על שורש הדבר."

ק"ש ככתבה או בכל לשון

4. גמרא ברכות דף יג.
 "ת"ר ק"ש ככתבה דברי רבי וחכ"א בכל לשון מ"ט דרבי אמר קרא והיו בהוייתן יהו ורבנן מאי טעמייהו אמר קרא שמע בכל לשון שאתה שומע ולרבי נמי הא כתיב שמע ההוא מבעי ליה השמע לאוניך מה שאתה מוציא מפ"ך ורבנן סברי להו כמאן דאמר לא השמיע לאזנו יצא ולרבנן נמי הא כתיב והיו ההוא מבעי להו שלא יקרא למפרע ורבי שלא יקרא למפרע מנא ליה נפקא ליה מדברים הדברים ורבנן דברים הדברים לא דרשי למימרא דסבר רבי דכל התורה כולה בכל לשון נאמרה דאי סלקא דעתך בלשון הקודש נאמרה והיו דכתב רחמנא למה לי איצטריך משום דכתיב שמע למימרא דסברי רבנן דכל התורה כולה בלשון הקודש נאמרה דאי סלקא דעתך בכל לשון נאמרה שמע דכתב רחמנא למה לי איצטריך משום דכתיב והיו:"

5. רש"י על הסוגיה הנ"ל:
 ככתבה. בלשון הקדש: מדברים הדברים. דהוה ליה למכתב והיו הדברים האלה (דברים ו) למדרש שיקרא הדברים כסדרן ולא למפרע כגון ובשעריך ביתך מזוזות: לימא קסבר ר' וכו'. מדאיצטריך ליה קרא לק"ש שתהא ככתבה סבירא ליה בשאר כל התורה בכל לשון נאמרה לקרות: משום דכתיב שמע. דלא תדרש שמע בכל לשון שאתה שומע כרבנן:

6. פני יהושע על הסוגיה:
 "ועוד דאמאי קריאת שמע ככתבה בקיצור, הוי ליה למימר קריאת שמע בלשון הקודש"

• כיצד מבין רבי את מהותה של מצות ק"ש וכיצד רבנן? העזר במקורות הבאים

7. רש"י בהמשך הסוגיה:
 "מדאיצטריך ליה קרא לקריאת שמע שתהא ככתבה, סבירא ליה בשאר כל התורה בכל לשון נאמרה לקרות"

8. תוס' על דברי רש"י במקור הקודם:
 "ולא נהירא דהא עזרא תיקן קריאת התורה ומקמי דאתא עזרא והיו למה לי. וי"ל דמיירי בפרשיות המחוייבין לקרות דאורייתא כמו פרשת זכור אי נמי מקרא בכורים ודווי מעשר ופרשת חליצה שמצוה בתורה לקרותן אעפ"כ בכל לשון נאמרה בסניי שכל דבור ודבור שהיה יוצא מפי הקב"ה היה מתחלק לשבעים לשון:"

9. רש"י על הגמא בסוטה לג. ד"ה "כל התורה"
 "כל התורה בכל לשון נאמרה - לקרות בבית הכנסת"

מצוות כתיבת ספר תורה

בס"ד

10. רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וס"ת פרק ז' הלכה א'

"מצוות עשה על כל איש ואיש מישראל לכתוב ספר תורה לעצמו שנאמר ועתה כתבו לכם את השירה כלומר כתבו לכם תורה שיש בה שירה זו לפי שאין כותבין את התורה פרשיות פרשיות ואע"פ שהניחו לו אבותיו ספר תורה מצוה לכתוב משלו ואם כתבו בידו הרי הוא כאילו קבלה מהר סיני ואם אינו יודע לכתוב אחרים כותבין לו וכל המגיה ספר תורה ואפילו אות אחת הרי הוא כאילו כתבו כולו."

11. הלכות קטנות לרא"ש (מנחות) הלכות ס"ת סימן א':

אמר רבי יהושע בן יוסי אמר רב גידל אמר רב הלוקח ס"ת מן השוק כחוטף מצוה מן השוק כתבו מעלה עליו הכתוב כאילו קבלו מהר סיני. ואמר רב יהודה אמר רב אם הגיה בו אות אחת מעלה עליו הכתוב כאילו כתבו. לפי שהיה אצל הראשון באיסור ששהה בביתו ספר שאינו מוגה (ומה) וזה שהגיה והכשירו לקרות בו כאילו כתבו. גרסינן בפרק האשה שנתארמלה איתמר ס"ת שאינו מוגה א"ר אמי עד לי יום מותר לשהותו. מכאן ואילך אסור לשהותו משום שנאמר אל תשכן באהלך עולה. ואומר אני דודאי מצוה גדולה היא לכתוב ס"ת וגם אין למוכרו אלא ללמוד תורה ולישא אשה. וכ"כ הרמב"ם ז"ל (פ"ז מהל' ספר תורה) דמצוות עשה היא לכל איש ישראל לכתוב ס"ת לעצמו שנאמר ועתה כתבו לכם את השירה הזאת. כלומר כתבו לכם ס"ת שיש בה שירה. לפי שאין כותבין התורה פרשיות פרשיות וזהו בדורות הראשונים שהיו כותבים ס"ת ולומדים בו. אבל האידנא שכותבין ס"ת ומניחין אותו בבתי כנסיות לקרות בו ברבים מצוות עשה היא על כל איש מישראל אשר ידו משגת לכתוב חומשי התורה ומשנה וגמרא ופירושי' להגות בהן הוא ובניו. כי מצוות כתיבת התורה היא ללמוד בה כדכתיב ולמדה את בני ישראל שימה בפיכם. ועיי' הגמרא והפי' ידע פי' המצוות והדינים על בוריים לכן הם הם הספרים שאדם מצווה לכתבם וגם לא למכרם אם לא ללמוד תורה ולישא אשה:

- מה המחלוקת בין הרמב"ם לרא"ש בהגדרת מצוות כתיבת ס"ת: העזר במקור הבא

12. הר"ן על הר"ף מסכת מגילה דף ה' עמ' ב'

"ואיני רואה לראיותיו ז"ל הכרח דמאי דאמרינן במנחות דפרשיות שבמזוזה ושבתפילין אפילו כתב אחד מעכב ודאי שכן הדין בס"ת למה שס"ת שוה בו עם תפילין ומזוזה שהרי תפילין ומזוזה אין מצותן לקרות בהן אלא שחייב כל איש מישראל לקבוע מזוזה ולהניח תפילין וכיוצא בזה בס"ת חייב כל אדם לכתוב ס"ת לעצמו ובמצוה זו כשם שתפילין ומזוזה אפילו אות אחת מעכבין כך ס"ת אפילו אות אחת מעכבו שלא קיים מצוות כתיבתו עד שיתקן אבל לענין לצאת בקריאתו שהוא מתקנת נביאים ועזרא אין ללמוד ס"ת מתפילין ומזוזה שהרי אף הרב ז"ל מצטרף להודות בס"ת שחסר פחות מיריעה בסופו שקורין בו ואילו בתפילין ומזוזה הדבר פשוט שאפילו אות אחת מעכבין וכיון שעל כרחך אין ס"ת לענין קריאה שוה עם תפילין ומזוזה אפשר לומר שאפילו השמיט בה באמצע אותיות או פסוקין וקראם הקורא כמתורגמן יצא כשם שאמרו במגילה וכן אמרינן בתוספתא שאף בתורה יצא"

- סכס לפי כל המקורות הנ"ל: מהו שורש המחלוקת אם "אם למקרא" או "למסורת"?